
Ottmar KROLL
Ulrich SCHWARZ¹

Kriminalistička analiza slučaja*

Die kriminalistische Fallanalyse²

Uvijek se iznova policijska praksa žali, da se policijskom podmlatku ne prenosi dovoljno kriminalističkog razmišljanja. S tim u svezi se u poređenju sa drugim kriminalističkim temama nalazi malo literature i gotovo nikakvih vježbi s ciljem praktične izgradnje analize slučaja. Autori su u uratku razvili smjernice provođenja analize slučaja.

Analiza slučaja

1. Pojam i oblici kriminalističko-policijskih analiza

Analiza se općenito bavi raščlambom cjeline u dijelove, kao i njihovim proučavanjem.

¹ U vrijeme objavljivanja članka Ottmar Kroll i Ulrich Schwarz bili su Viši kriminalistički savjetnici, Visoka škola za policiju Villingen-Schweningen, Savezna pokrajina Baden-Württemberg, SR Njemačka.

² Članak objavljen u časopisu "Kriminalistik", Unabhängige Zeitschrift für die kriminalistische Wissenschaft und Praxis, Kriminalistik-Verlag, Heidelberg, 2/01, str. 143-146. i 3/01, str. 215-218.

Sam časopis predstavlja vodeći medij u SR Njemačkoj u oblasti kriminalističke prakse i znanosti, ali involvira i područja policijske prakse, kriminologije, prava i unutarnje sigurnosti, te je visoko cijenjen od strane visokih policijskih i pravosudnih dužnosnika, rado korišten u policijskoj izobrazbi i usavršavanju.

Za pojam analize kaznenog djela postoje mnoga određenja. 1992. god. su 12 evropskih članica Interpola predložile sljedeću definiciju, koju su ostale prihvatile:

"Analiza kaznenog djela je identifikacija i držanje na raspolaganju spoznaja u svezi odnosa između podataka o kaznenom djelu i drugih podataka, koji bi mogli biti od značaja za rad policijskih i pravosudnih organa. "

U analizi kaznenog djela postoje dva osnovna tipa, operativna i strateška analiza. Pri tome je operativna analiza kratkotrajna, ka pojedinačnom slučaju usmjerena mjera, koja prvenstveno cilja na neposredni policijski uspjeh, kao npr. pronalazak i lišenje slobode počinioca.

Strategijska se analiza, nasuprot prethodnoj, bavi sa srednjo-i dugoročnim pitanjima i ciljevima, koji su potaknuti pojedinačnim slučajevima i često se prepliću sa kriminalnopolitičkim odlukama.

Praktične policijske analize kriminaliteta dijele se na analitička područja kazneno djelo, počinitelj i suzbijanje kriminaliteta, te preko njih u strategijske i operativne analize. Iz ovoga se razloga u novijoj prošlosti za pojam analize slučaja sve više ustoličio pojam operativne analize, iako zapravo i ne postoji strategijska analiza slučaja, te analiza slučaja uvijek mora biti operativna.

Podjela analize kaznenih djela može se izvršiti na sljedeći način:

Analiza obrasca izvršenja kaznenih djela proučava način, rasprostranjenost i širenje kriminaliteta općenito ili posebnih oblika unutar određena područja i tijekom određena perioda.

Generalna analiza profila nastoji proučavati značajke, koja se odnose na određene tipove kriminalaca. Tako je primjera radi u Engleskoj ustanovljeno, da je 60 procenata svih seksualnih delikata počinjeno u radijusu od pet kilometara od mjesta stanovanja počinioca.

Kontrolna metoda ocjenjuje nalaze istražnih organa u jednoj općenitoj formi. Takve su istrage još uvijek u fazi razvoja. Neke se u novije vrijeme mogu naći na stručnoj visokoj školi za policiju Villingen-Schwerningen, kao npr. istraživački projekti stručne oblasti II za postupak ponovna prepoznavanja ili za policijsko vođenje istrage u kaznenoj stvari.

Komparativna analiza slučaja poredi više pojedinačnih slučajeva, da bi se otkrila serijska djela i da bi se moglo policijski reagirati.

Tzv. *analiza kriminalnih skupina* je upravljena na to da, informacije koje postoje o kriminalnoj skupini, tako organizira ili da pribavi daljnje informacije, da struktura skupine i uloga pojedinaca u grupi bude istražena i opisana.

Specifična analiza profila involvira ono što se u policijskom žargonu i medijima naziva "profiliranje"-om: iz postojećih se informacija, pogotovu iz analize mjesta i tijeka događaja, te analize žrtve, pokušava opisati profil počinioca. Ovaj se oblik analize nalazi u Njemačkoj, kao i širom Europe, još u početnoj fazi (iako bi mnogi htjeli da se drugačije misli).

Analiza istrage je oblik analize, koja bi zapravo trebala slijediti nakon svakog većeg postupka, što je, nažalost, još uvijek samo želja: sustavna(!) analiza istrage pojedinačna slučaja, kako bi se u budućnosti učilo iz počinjenih grešaka.

Na međunarodnoj su se sceni ustoličili navedenih osam oblika analize kriminaliteta. Savezni kriminalistički ured (BKA) vidi kao cilj analize slučaja, da se što je moguće detaljnije shvati individualni slučaj sa kriminalističkog i kriminološkog aspekta, kako bi se mogli izvući zaključci za razrješenje kaznenog djela. Ova bi tzv. *operativna analiza slučaja* trebala ući u iscrpan opis tražene osobe, dakle u tzv. profil počinioca. Svrha je analize slučaja, sa kojim se bavi ovaj uradak, rekonstruirati tijek pojedinačna slučaja, da bi se došlo do oslonaca za slijedeće istrage, te da bi se otkrili i otklonili nedostaci u postojećem fondu podataka.

2. Temeljna načela analize slučaja

Clages (Clages, Horst, "Kriminalistik-Methodik der Fallbearbeitung, der Tatort, der Erste Angriff", Stuttgart, 1994.) opisuje analizu slučaja na sljedeći način:

"Kriminalistička analiza slučaja je analitički i sintetički postupak, kojim se na temelju kriminalističkih i kriminoloških kriterija, koji se koriste u analitičkom misaonom procesu nad sa slučajem povezanim podacima, ocjenjuje i metodom kriminalističke sinteze stvara slika o djelu, počiniocu i žrtvi.

Rezultat analize slučaja uvijek dakle prikazuje jednu ukupnu sliku, koja se temelji na ocjeni dijelova cjeline. Uvijek se dovodi u vezu sa određenim fondom podataka o slučaju u određenom vremenskom trenutku. Izmijeni li se stanje u svezi s podacima dodatnim saznanjima o djelu, slučaj se iznova ocjenjuje.

Kriminalistička ocjena slučaja je dakle stalna zadaća kod napredujućeg i promjenljivog stanja podataka o slučaju. "

Analiza slučaja znači jedan ocjenjivački pristup podacima i činjenicama kojima se raspolaže, pri čemu se svaki pojedini podatak ocjenjuje ne samo za sebe, nego njegovo značenje u ukupnoj povezanosti sa drugim podacima/činjenicama. Značajno kod analize, posebice već kod traganja za tragovima, jeste razumijevanje važnosti podatka/činjenice za konkretno djelovanje. Već se u okviru analize donose zaključci i interpretiraju tragovi. Dakako da se ne bi trebale zatvarati "rupe u saznanjima", nego bi se trebale provjeriti hipotezama.

Podaci/činjenice, do kojih se došlo u započetim aktivnostima prikupljanja informacija, -kod lica mjesta kaznenog djela-mjere prvog zahvata, su temelji sustavne analize slučaja.

Sustavna se analiza slučaja najčešće poduzima samo u složenim slučajevima, u kojima nije moguće shvatiti značaj postojećih podataka, nije ih moguće ocijeniti i posebice dovesti u međusobnu vezu, bez sustavna postupanja. Samo je na taj način moguće razumjeti složene tijekove djelovanja, povezanosti i subjektivne uvjete djela.

S druge se strane postojeći podaci često ne pribavljaju sustavno. Ankete u studentskoj zajednici pokazuju, da se npr. u timovima koji istražuju ubojstva, rijetko kada formira poseban radni sektor za analizu slučaja. U pravilu hipoteze formiraju rukovodioci istražnih timova, stručna lica, ili pak cjelokupna istražna ekipa u okviru sastanaka, koji se održavaju jednom ili dvaput dnevno. Analiza se slučaja dakle ne poduzima kao glavna zadaća jednog analitičara ili tima analitičara, nego se "usputno" rješava. Ovo bi se trebalo promijeniti, obzirom da manjkava analiza slučaja vodi u krajnjoj liniji zanemarivanju značajnih saznanja u istrazi, te se zato u datim okolnostima prvenstveno istražuju dvojbene informacije.

I analiza kriminaliteta u svakodnevnoj službi često pokazuje sistavne nedostatke. Do sada je rijetko koje službeno mjesto kriminalističke policije imalo analitičara u glavnom uredu, najčešće je analizu kriminaliteta poduzimao sektor "operativa/organizacija". Tzv. ocjenjivanje, koja pogotovu kod policije nije najomiljenija zadaća, poduzima se iščitavanjem izvještaja o događaju. Iznimna je sustavna priprema.

Ostaje se nadati, da će reorganizacija policije sa učešćem zajedničkog štaba zaštitne i kriminalističke policije, u sudejstvu sa novijim tekovinama u shvatanju i prikazivanju stanja stvari, u ovom području donijeti poboljšanja.

3. Praktično provođenje analize slučaja

Nužno je na ovom mjestu ukazati na slijedeće: provesti analizu slučaja samo u glavi, je kriminalistička profesionalna greška. Slučajevi, koji se jednostavno samo promišljaju u glavi, ne zahtijevaju analizu u smislu ove rasprave. Ukoliko je stvar pak složenija, koraci i promišljanja u analizi bi trebali biti razumljivi- kako od strane analitičara u kasnijem vremenskom trenutku ili za provjeravanje vlastitog rada, tako i od strane drugih, da bi se mogao shvatiti rezultat analize.

Analize slučaja se zbog toga trebaju u svakom slučaju provoditi pismeno!

Analiza slučaja kod jednostavnijih slučajeva

Analiza slučaja u formi tabele

Kod jednostavnijih se slučajeva u pravilu nudi opcija, provođenje analize slučaja u formi tabele. Pri tome se u prvoj fazi izdvajaju podaci iz događaja od zainteresiranosti, sortiraju na osnovu kvalitete informacije, i u tom pogledu u drugoj fazi evaluiraju mogući zaključci. Na ovom se mjestu analitičar mora stalno zapitati: "Što mi ova činjenica govori o počiniocu, mjestu izvršenja, vremenu izvršenja, motivu itd. ?" Od pomoći za daljnje postupanje u trećoj fazi svrstavanje rezultata analize u faze djela i područja analize. Na taj se način pripremila jasna struktura za kasniju pretpostavku o počiniocu/počinicima. U četvrtoj se fazi trebaju evidentirati otvorena pitanja, za koja se mogu naći odgovori u kasnijim fazama analize ili iz kojih se promišljaju mjere za kriminalističke verzije ("Šta još želim saznati o žrtvi, što do sada nisam mogao saznati iz slučaja?").

Zbog toga se od prakse barem zahtijeva, da se i pod vremenskim pritiskom rada specijalne ekipe barem (u svakom slučaju i dalje u pisanoj formi) rezultati analize sustavno, po fazama djela i područjima analize, svrstavaju, pripremaju i svima, kojima su potrebni rezultati (organi istrage, državna tužilaštva, odgovorni rukovodioci), stavljaju na raspolaganje. Stoga su pismeni i pod određenim kriterijima svrstani pregledi, u složenim slučajevima od velike koristi.

Na kraju bi se još jedanput trebalo zapitati, da li postoje u određenim područjima analize čimbenici, na koje se nije obratila pažnja. Ustanovit će se da se najčešće trebaju donijeti takvi zaključci, npr. kada se sva vremena ili sva mjesta od značaja međusobno porede, ili vremena sa mjestima. Prije svega, pak, na ovaj se način postaje svjestan činjenica koje nedostaju (npr. unutar područja analize "sredstvo izvršenja": Kako je došao počinitelj na mjesto izvršenja? Da li je mogao doći pješke ili mu je trebalo vozilo? Da li je u sumnjivo vrijeme vozio autobus?), do kojih se iz situacije mjesta izvršenja ili (u teoriji) iz sadržaja zadatka nije moglo doći, upravo zato što ne postoje.

3. 1. 2. Analiza slučaja pomoću misaonih mapa (Mind-maps)

Suvremene kreativne metode samo polako nalaze pristupa u policiji. Pri tomu se nudi po *Tony-ju Buzanu* tzv. Mind-Mapping (stvaranje misaonih mapa) za analizu slučaja, posebice za ispite u nastavi. Teško da ijedno suvremeno sredstvo pripreme podataka tako zorno pokazuje povezanost podataka kao ova metoda. Također je moguće uraditi potrebno raščlanjivanje podataka (npr. sortirani po informacijama o vremenu, o mjestu izvršenja djela) na različitim misaonim mapama. Svakako da uspješan rad sa misaonim mapama zahtijeva vježbu, te sem toga ovaj oblik rada ne leži svakomu.

3. 1. 3. Analiza slučaja pomoću tehnike moderiranja

Pogotovu kod analize slučaja koju sprovodi tim može se govoriti o jednoj drugoj modernoj kreativnoj metodi, metodi moderiranja, koja se često naziva i metaplan-tehnika. Podijeljene na više panoa, karte za moderiranje dopuštaju da se unose novi podaci, uklanjaju ili pregrupisavaju, što analitičaru daje uvijek aktualno stanje stvari.

3. 1. 4. Podrška putem programa standardnog software-a

Analiza slučaja, kao što je gore prikazana u formi tabele, može biti unešena sa malim dodatnim troškovima u programe baze podataka, kao što je Microsoft Access ili u programe tabelarne kalkulacije poput MS Excel, što dopušta različitije i brže mogućnosti ocjenjivanja nego čista forma tabela. Za laike je čak i rad sa tabelama u MS Word-u napredak, jer se informacije koje su unesene u tabele brzo daju svrstati u odgovarajuća polja. Tako je za analitičara lak posao, npr. sve postojeće informacije o vremenu izvršenja djela, klasificirano da pregleda i u lako razumljivim oblicima (grafikoni itd.) prikazati.

Ocjenjivanje dopušta npr. da se sa jednom jedinom funkcijom, sve činjenice, prosuđivanja ili otvorena pitanja o određenoj fazi djela i/ili određenom polju analize, prikažu.

Tako se primjera radi brzo i ciljano može ispitati, koje informacije postoje o vozilu, sa kojim je uhođeno mjesto djela, odakle potiču i kako su bile ocijenjene (faza prije izvršenja djela, područje analize sredstvo izvršenja). Ukoliko je maska vozila (i time u Access-u kreirana strana, dakle tabela sa unijetim podacima) npr. proširena sa nalazom o broju tablice itd. , datoteka istodobno može otkriti oblasti potrebne dokumentacije o tragovima.

3. 1. 5. Profesionalna software analiza

U međuvremenu na svjetskom tržištu stoji na raspolaganju profesionalna software analiza. Ovdje govorimo o "Analyst's Notebook" (u slobodnom prijevodu "Bilježnica za analitičare") sa I 2, firme iz Karlsruhe-a pod nazivom *Kreutler*. Ovaj software koriste priznati analitički eksperti te također Savezni kriminalistički ured (BKA), pojedini pokrajinski uredi, između ostalih u Bayern-u i Nordrhein-Westfalen-u.

Analiza slučaja kod kompleksnih predmeta

Složeniji predmeti, poput ubojstava, koji većinom nisu djela odnosa (npr. seksualna ubojstva) u užem smislu, redovito imaju povećan priliv relevantnih podataka, koji moraju biti obrađeni. Ovo prisiljava i na profesionalnije i kompliciranije oblike analize.

Naša (misli se na njemačku, op. prev.), analiza slučaja, koja se oslanja na međunarodne standarde oblika analize (između ostalih, Englesku, Holandiju, Belgiju i Interpol), odvija se u šest koraka, od kojih šesti već predstavlja formiranje hipoteza. Analiza slučaja time se može porediti sa procesnim modelom obrade informacija.

3. 2. 1. Korak 1: Pronalaženje i prikupljanje podataka

Ovaj se korak ponajprije sastoji iz stvaranja uvida u slučaj i općepoznate podatke. Do ovih se općepoznatih podataka dolazi tijekom školovanja iz stanja (prirode) stvari, u praksi pak ponajviše iz izvješća o nalazu na licu mjesta, prvim saslušanjima svjedoka itd. , dakle iz tzv. mjera prvog zahvata.

Dakako da nisu uvijek svi podaci općepoznati, naprotiv, analitičar mora tragati za daljnjim podacima. Tako ne skaču u oči npr. predmeti koji nedostaju, odsustvo stvari treba uočiti. Kod pribavljanja podataka radi se dakle o tome, da se podaci koji nisu općepoznati spoznaju, ili drugačije izraženo, daljnje podatke sustavno uzimati u obzir.

Da bi se raščlanila kompleksnost obimnih predmeta, moguće je djelo u okvirima analize teoretski rastaviti u različita područja analize i zatim ove, s njihove strane, rasvijetliti pomoću mnogobrojnih pitanja.

Usputno ili dodatno se može promatrati djelo u njegove tri faze (prije izvršenja, vrijeme izvršenja i faza nakon izvršenja).

Pri tomu postoji opasnost koju se ne bi trebalo previše zanemarivati, da se pojedini podaci/činjenice relevantni za slučaj ocjenjuju sami za sebe ili samo u pojedinim područjima analize dovode u vezu sa drugim činjenicama (pri čemu se u suštini radi o poznatih "sedam zlatnih pitanja": počinioc, mjesto izvršenja, vrijeme izvršenja, žrtva/ugroženo dobro, način izvršenja, sredstvo izvršenja i motiv). Ovo pak često ne odgovara složenosti i isprepletenosti veza i odnosa činjenica između sebe.

3. 2. 2. Korak 2: Ocjenjivanje podataka

Postojeće i razmatrane podatke se mora, da bi se dalje mogli koristiti, ocijeniti po kriterijima kvaliteta i pouzdanosti. Svaka činjenica nije

odmah sigurna, neki su podaci apsolutno pouzdani, drugi pak dvojbeni. Pribavljamo podatke koji se ne mogu nadmašiti po osnovi pouzdanosti (npr. datum rođenja žrtve iz knjige rođenih matičnog ureda), ali i podatke, koji potječu iz izvora "rekla-kazala" (jedan je informator čuo, da je neka osoba govorila o kaznenom djelu neke druge osobe).

Podatke treba dakle ocijeniti, kategorizirati.

U timovima koji sprovode istrage ocjenjivanje podataka se poduzima tako, da službenik odjeljenja prijema saznanja (u radu domaćih organa unutarnjih poslova na ovom bismo mjestu govorili o operativnom dežurnom, op. prev.) ocjenjuje podatke, koje može glasiti npr. :

- važnije, prvenstveno u svezi sa saznanjima koja se obrađuju,
- manje važno u svezi sa navedenim saznanjima,
- nije potrebno razrješavanje (ili: tračevi, gatane. . .).

Jedna takva ocjena podataka ima prednost neposredne blizine službenika sa svjedocima, ali i nedostatak manjkava sistematiziranja i osobnih, pokatkad predrasudama obojenih, često nerazumljivih procjena.

Sustavno kategoriziranje podataka nema samo prednost različitijih promatranja, nego je putem sustava i za druge stepenovanje podataka razumljivije.

Stoga se sve više, oslanjajući se na međunarodne standarde, posljednjih godina ustanovila praksa procjenjivanja, koja je diferenciranija. Ovdje se radi o tzv. "metodi 4x4" ili "sustavu 4x4", koji ne koriste samo u području analize slučaja vodeće države, nego-koliko je poznato-i obavještajne službe (djelomice se koristi još diferenciranija "metoda 6x6").

Pri tomu se izvor informacije i sama informacija odvojeno ocjenjuju i uvijek evaluiraju po shemi od četiri tačke, kao što je prikazano.

Ocjenjivanje podataka u analizi slučaja:

Sustav "4x4"

$$\boxed{\text{Izvor}} \times \boxed{\text{informacija}} =$$

A=Veoma pouzdan 1= Vlastito policijsko opažanje ili inače

B= Uglavnom pouzdan nedvojbeno porijeklo informacija

C= Najčešće nepouzdan 2= Nepolicijski izvori, koji su imali

X= Pouzdanost nije moguće procijeniti, neposredan pristup informaciji

*3=Informacije tipa "rekla-kazala", koje su
poduprte drugim informacijama*

4= Nepotvrđene informacije "rekla-kazala"

A1 do B2: Vjerojatno istinita informacija

C, X, 3 ili 4: Dvojbeno ili manje vjerojatna informacija.

Ovdje znače:

Ocjenjivanje izvora:

A= veoma pouzdan: Ovo su izvori, koji su se u prošlosti uvijek pokazali pouzdanim, ili koji se uzdižu iznad svake sumnje. Ovo osobito važi za institucije, npr. matični ured kod pitanja o datumu rođenja.

B= uglavnom pouzdan: Izvori, koji su se u prošlosti redovito pokazali pouzdanim ili kod kojih ne postoji nikakva razumna sumnja glede pouzdanosti. U ovu bi se kategoriju u okviru analize slučaja dakako trebalo svrstati puno svjedoka, čim je npr. policija poduzimala istrage u vezi s njima, ili nisu davali podatke o sebi, koje su npr. mogli saznati i iz novina.

C= najčešće nepouzdan: Ovo ne znači da izvor laže. U strategijskoj analizi bi se ovdje mogli svrstati nepouzdana informatori, u analizi slučaja ovdje bi se svakako morali svrstati svjedoci, koji su se javili povodom priopćenja za javnost i ne dostavljaju nove informacije, nego samo potvrđuju raširene i postojeće informacije.

X= Pouzdanost nije moguće procijeniti, do sada nekoristeni izvor: Ovdje je jasan utjecaj strategijske analize na sustav. Već i sam naziv "izvor", kojeg nema u (zvaničnom) operativnom policijskom govoru, ukazuje na to. U analizi slučaja često postoje "do sada nekoristeni izvori", gotovo svaki svjedok potpada ovdje. Težišna tačka leži stoga na pitanju procjenjivosti pouzdanosti.

Ocjenjivanje informacija:

1= *Vlastito policijsko opažanje ili inače nedvojbeno porijeklo informacija:*

U ovu kategoriju spadaju neposredno dobivene policijske informacije, dakle i npr. opažanja prikrivenih istražitelja. Nedvojbene u ovom smislu su naravno i nalazi i drugih institucija, poput carinske službe itd.

2= *Nepolicijski izvori, koji su imali neposredan pristup informaciji:* Ovdje je jasno, da pri ocjenjivanju informacija nije bitan izvor, nego pristup izvoru informacija. Ko je nešto osobno opazio, u ovu kategoriju spada njegova informacija.

3= *Informacije tipa "rekla-kazala", koje su poduprte drugim informacijama:* U ovom slučaju izvor nije imao neposredan pristup informaciji. Ovo se naravno može odnositi i na policijske postaje. Problematično je kada su informacije tipa "rekla-kazala" podastrte samo na informacijama ovakve vrste.

4= *Nepotvrđene informacije "rekla-kazala":* Sigurno da se ne mora posebno obrazlagati, zašto informacije ovog tipa spadaju u kategoriju najniže razine. Ali: nepotvrđene informacije "rekla-kazala" stoga nisu ni u kom slučaju beskorisne, one zaslužuju odgovarajuću ocjenu.

Nasuprot prvom utisku ovdje ne govorimo o miješanju ocjenjivanja izvora i informacije. Izvor i (sada pojedinačna) informacija se odvojeno ocjenjuju.

Ocjenjivanje izvora kao takvog slijedi poglavito, kako su informacije, koje je izvor do sada dostavljao, bile ocijenjene i kako je izvor na temelju ukupnih prilika ocijenjen. Procjena informacija se ne poduzima nakon što je iste analitičar ocijenio kao moguće, vjerojatne, realistične itd., nego isključivo na temelju blizine izvora pruženim informacijama.

Na ovaj način su osobne procjene jako minimizirane, ocjena podataka postaje profesionalnija.

3. 2. 3. Korak 3: Svrstavanje i sinteza podataka

Ocijenjeni podaci moraju se prije pripreme svrstati, sastaviti, kategorizirati, da bi se učinili preglednijim i podobnim za analizu. Niko nije u stanju u jednom slučaju ubojstva pregledati desetke tisuća informacija i iz ovoga izvlačiti zaključke.

Za svrstavanje podataka ne postoji originalni recept, ono ovisi o individualnu slučaju i utvrđuje ga za svaki pojedini delikt analitičar (tim).

Ipak postoje načelne kategorizacije, koje pomažu u odlučivanju:

Moguću varijantu svrstavanja podataka opisuje *Walder* (*Walder, Hans*, "Kriminalistisches Denken", Heidelberg, 1996.), u poglavlju "Svrstavanje i kritički aspekti podataka". On dijeli postojeće podatke u četiri skupine: djelo, izvršenje, dokazno sredstvo i još *neispitane mogućnosti saznavanja informacija* i pri tomu postavlja sljedeća temeljna pravila:

1. Podaci, koji su *proturječni*, ili se odvajaju ili se međusobno suprotstavljaju.
2. *Neispravni* podaci se uočavaju i odbacuju ili se barem iz do tada utvrđena ili pretpostavljena tijeka događaja izdvajaju i za prvo vrijeme evidentiraju odvojeno.
3. *Irelevantni* podaci se ili odbacuju ili barem stavljaju po strani.
4. *Manje vjerojatni* podaci se najprije stavljaju po strani, a da se ne ispuštaju u potpunosti iz razmatranja.

Ovo je nesumnjivo jedna daljnja moguća kategorizacija, koja djelomice ulazi i u ocjenjivanje podataka. Ne smije se pak pogrešno misliti, da se proturječni ili neispravni podaci otkrivaju tek nakon klasifikacije, ako ne i tek nakon pripreme. Druge-jednostavnije i možda učinkovitije-kategorizacije nude se prilikom svrstavanja informacija u tri faze djela i u okviru ovih faza u područja analize. Ovom je podjelom moguće napraviti jednu naprednu diferencijaciju (čak 21 kategorije), pri čemu se, između ostalog, račlanjivanje u više aspekata (npr. mjesta djela, vremena izvršenja ili osumnjičeni za djelo) dalje produbljuje.

3. 2. 4. Korak 4: Priprema podataka

Priprema podataka služi lakšoj čitljivosti i interpretaciji. U pripremi se podaci tako sastavljaju, da je moguće ocijeniti njihov značaj, dakle da je analiza odnosno postavljanje hipoteza uopće moguće. Za vizuelnu potporu ove aktivnosti bi se trebale koristiti pomoćna sredstva za ilustraciju, koje omogućavaju prerastanje pojedinačnih informacija u jednu logičku ukupnu predstavu, koja u tom prerastanju treba slijediti odgovarajuće korake.

Mogućnosti pripreme su npr. izrada:

- Karata (npr. geografskih, preglednih, planova grada, crteža, skica),
- Tabela, banaka podataka (pogotovu MS Excel, MS Access, ali i MS Word),
- Grafikona (npr. grafikona odnosa, tijeka novca, finansijskih podataka),
- Dijagrama (dijagrama protoka vremena).

Zaključci se izvlače ili barem brže donose, kada su aktivirane obje strane mozga, dakle ne samo ona za apstraktno, nego i za prostorno mišljenje. Proturječni iskazi o vremenu izvršenja djela, otkrivanje puta kojim je počinilac pobjegao itd. su često tek onda mogući kada su sve informacije prikazane i vizuelno.

Često je bitna priprema podataka u put-vrijeme-proračunima i tzv. vremenskim tračnicama. Tek je na ovaj način moguće uočiti povezanosti koje su u tabelarnom prikazu ostale nazamijećene.

3. 2. 5. Ocjenjivanje pripremljenih podataka

Ocjenjivanje pripremljenih podataka napokon slijedi zaključivanjem i to koristeći induktivnu logiku, dakle iz zaključka o tijeku događaja koji se formira samo iz nepotpunih informacija.

Na ovom mjestu zanimljivo je ustanoviti, da za sam proces ocjenjivanja u smislu donošenja zaključaka praktično ne postoji literatura. Međunarodni simpozij koji je organizirao Savezni kriminalistički ured s ovim u vezi nije donio nikakvih novih razjašnjenja- čak i upitom renomiranih međunarodnih eksperata nije se moglo doći do obvezatnih uputstava za samu analizu podataka. Očito da prilikom ocjenjivanja puno ovisi o uočavanju veza na logičkoj i intuitivnoj razini, ali nijedan od eksperata nije bio u stanju objasniti kako dolazi do ovih veza.

Neosporno je kao i do sada: Analiza slučaja, pogotovu i korak 5, u kome se poduzima sama analiza, mora biti razumljiva i stoga sprovedena pismeno!

3. 2. 6. Postavljanje i verificiranje hipoteza

Rezultati koraka 1-5 kriminalističke analize slučaja su pretpostavke za postavljanje kriminalističkih hipoteza o djelu i počiniocu i time i za korak 6 formiranja hipoteza i provjere hipoteza koje iz njih slijede, ako ureba i analiza sumnje o djelu, koja može i mora ulaziti u jedno novo pribavljanje i prikupljanje podataka. Cilj je ovoga metodskog postupka je da se odgovori na otvorena pitanja (koja se gotovo kod svakog koraka mogu pojaviti) o djelu i postupanju počinioca i da se rezultati istražnih radnji sprovedu u okviru kriminalističkog i kriminalističko-taktičkog koncepta.

* *Odabrao i priredio:* Darko Datzler, dipl. kriminalist, asistent na Fakultetu kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu.